

Veckoslut i Lübeck

När Euron infördes i Tyskland förlorade Lübeckborna sitt främsta PR-vapen. Baksidan av de gamla 50-Marksedlarna pryddes nämligen av en bild av Holstentor.

Vilken stad hade i 40 år haft sitt vårdtecken i nästan var mans plånbok?

Holstentor står kvar, fortfarande som stadens största sevärdhet, som tillsammans med de gamla stadsdelarna har införlivats i UNESCO lista över världens kulturarv.

Bara det en anledning för ett veckoslut i "Hansans drottning" vid floden Trave.

Av Ingemar Carlsson

Hansans högberg Lübeck med sina 215 000 invånare är kanske ingen stad man faller för på en gång. En medeltida tysk hansestad som anses ha grundats av Henrik Lejonet 1159. Efter att ha blivit fri riksstad 1226 var den under flera århundraden en av Hansans viktigaste städer. Trots att allierade flyganfall ställde till stora skador i mars 1942 är den rik på minnesmärken, som lär vara totalt 1 000 st till antalet, från sin glansfulla storhetstid.

Det för turisten sevärd är koncentrerat till de delar som består av gamla staden och som är omflutet av kanaler med på sina håll lummigt gröna stränder. Sverige har sedan långt tillbaka i tiden haft goda förbindelser med Lübeck och den som kan sin historia kommer säkert ihåg stadens namn.

Det var i Lübeck som Gustav Vasa tillbringade åren 1519-1520 sedan han flytt från fångenskap i Danmark. Han bodde då på Königstrasse hos borgmästaren Nicolaus Brömse vilket en minnesstavla berättar om.

Dag 1

Vi börjar med att upptäcka Lübeck genom att följa med någon av de rundturs-båtar som vi hittar

vid Holstentor. Färden på Trave, Stadtgraben och Elbe-Lübeck-Kanal runt ön och den gamla staden ger med den kunnige guiden oss en bra överblick om den en gång så mäktiga Hansestaden som på 1200- till 1500-talen behärskade Östersjöhandeln.

Efter en timme är vi tillbaka vid Holstentor som uppfördes 1464-1478 och är stadens mest berömda byggnad. Den stod som ett brohuvud framför staden med 30 kanoner som aldrig avfyrades. Innanför de 3,5 meter tjocka murarna finns ett stadshistoriskt

museum med bl a Gustav Vasas klädesplagg som han lär ha burit under sin vistelse i staden. En del anser dock att livrocken inte är ett dugg äkta. En magnet, framförallt för unga besökare, är tortyrkam-maren i källaren från medeltiden.

Framför Holstentor ser vi några smala 6-7 våningshus med gavlar-na vända mot vattnet. Det är gamla saltmagasin från 1500-talet där man förvarade det salt som i for-na tider forslades med hästskjuts, eller på pråmar, från Lüneburg för att användas vid lagringen av den sill som kom bl a från Sverige.

Vi tar därefter hissen 50 m upp i Petrikyrkans torn- varifrån vi har en magnifik ut-sikt över omgivingarna. Lübeck är känt för sina många kyrk-torn och härifrån kan vi räkna till sex smäckra tornspiror (det sjunde står vi själva i).

Stadens medelpunkt ligger kring det lilla torget som domineras av råd-huset (med Gustav Vasas staty). I Rote Saal kan vi beskåda en stor målning föreställande sjöslaget utanför Gotland år 1564 som visar hur krigsfartyget "Ängeln" från Lübeck erövrar det svenska amiralskeppet "Makalös". I rådhuset ligger också stadens turistbyrå

Symbol. Lübecks ansikte utåt. Holstentor, står fortfarande stadigt.

och en trappa ner Rathauskeller.

Mitt emot ser vi "Cafe Niederegger" marsipanens högberg. För större och mindre gottgrisar ett absolut måste! Här kan man provsmaka den världsberömda konfekten. Naturligtvis finns här ett marsipanmuseum och kaféet är en stilla oas med sofistikerad stämning.

Vi står nu på Breite Strasse, den stora shoppinggatan med varuhus och affärer. Även sidogatorna är fyllda med butiker av olika slag.

Mariakyrkan är ett turistiskt måste bland de fem kyrkorna i gamla staden. Den färdigställdes 1350 och anses fortfarande som den tredje största i Tyskland med sina 125 m höga torn vara ett av den kyrkliga tegelgotikens mest storartade byggnadsverk.

Under bombangreppet den 29 mars 1942 kollapsade tornen och taket. Kyrkklockorna föll till marken i det södra tornet och där ligger de fortfarande kvar precis som de föll.

Nobelpristagare

Den som är beundrare av Nobelpristagaren (1929) Thomas Mann och hans författarskap försummar naturligtvis inte att besöka "Buddenbrookshuset". Det ligger på Mengstraße mittemot Mariakyrkan och uppfördes 1758. Tidvis tillhörde det familjen Mann och stadens hedersmedborgare, Thomas Mann, gjorde det till ett litterärt minnesmärke. I hans första större verk, "Die Buddenbrooks" skildras förfallet i en köpmansfamilj i Lübeck.

En annan av stadens Nobelpristagare är Willy Brandt som föddes och gick i skola i Lübeck. 1933 emigrerade han till Norge och Sverige för att efter kriget återvända till hemlandet i politiskt ledande ställningar. Och en av dagens invånare heter Günter Grass.

Efter att ha passerat en helt mis-

sanpassad glasbyggnad, uppförd av en dansk bank under våldsamma diskussioner, kommer vi till historiska "Schiffergesellschaft", en av Lübecks mest berömda, traditionella restauranger mitt emot Jakobikyrkan från 1227.

Det är sjömännens kyrka med bl a en sönderslagen livbåt från den fymastade barken "Pamir" som förliste de 21 september 1957 nära Azorerna. 80 besättningsmän dog och endast sex överlevde. Systerfartyget "Passat" kan vi numera se i Travemünde.

Ålderdomshem från medeltiden

Kobergell. Här ligger Heiligen-Geist-Hospital från 1286 och en av de äldsta sociala institutionerna i Europa som ett f d ålderdomshem med anor från medeltiden. I dag museum med 170 mycket små bostäder, snarare celler, för gamla och sjuka. Det var i bruk ända in på 1970-talet. Här arrangeras årligen en del av Lübecks berömda julmarknad.

I slutet av Grosse Burgstrasse ser vi den andra av stadens väl bevarade stadsportar, den mäktiga Burgtor med rester av den gamla stadsmuren och Scandics hotell på andra sidan.

Lübecks gamla stad blir på intet sätt öde efter att affärerna stängt.

Heiligen-Geist Hospital

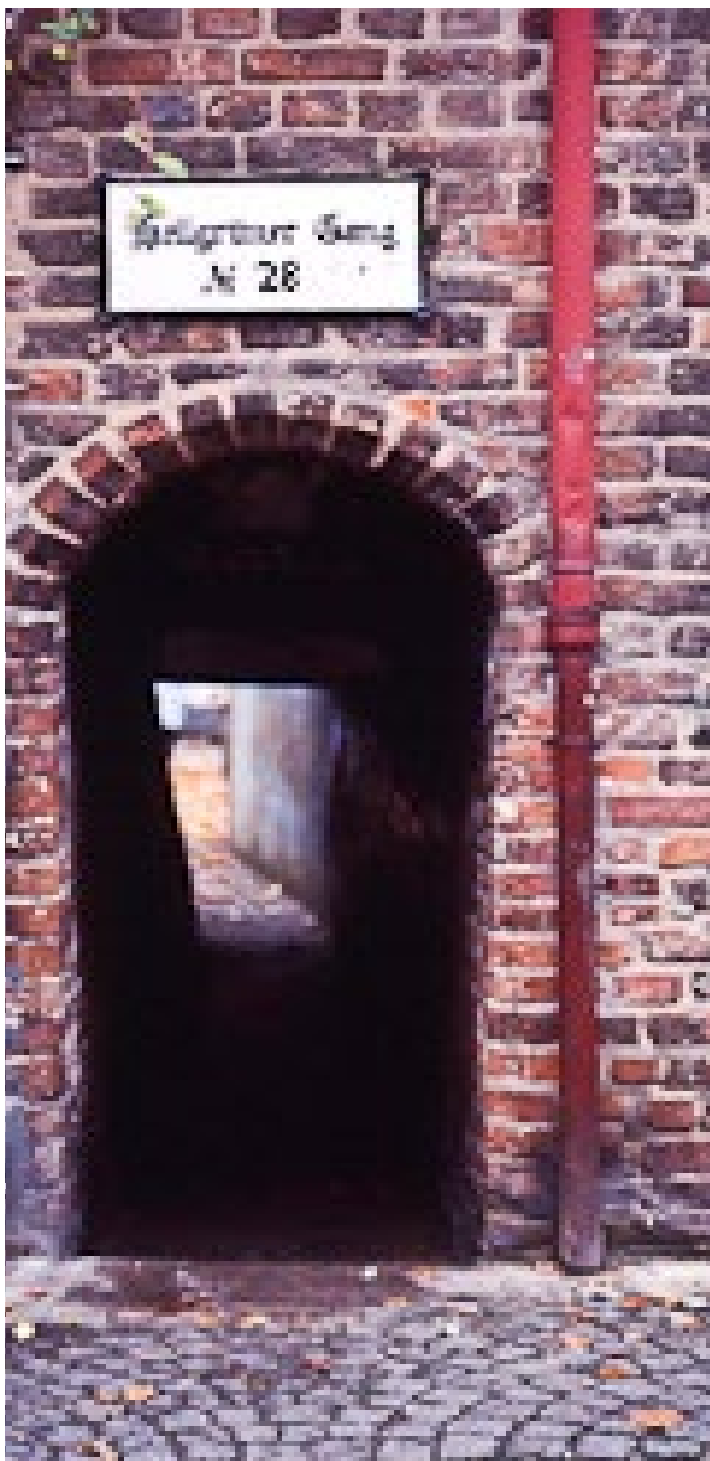

Buddenbrookshuset

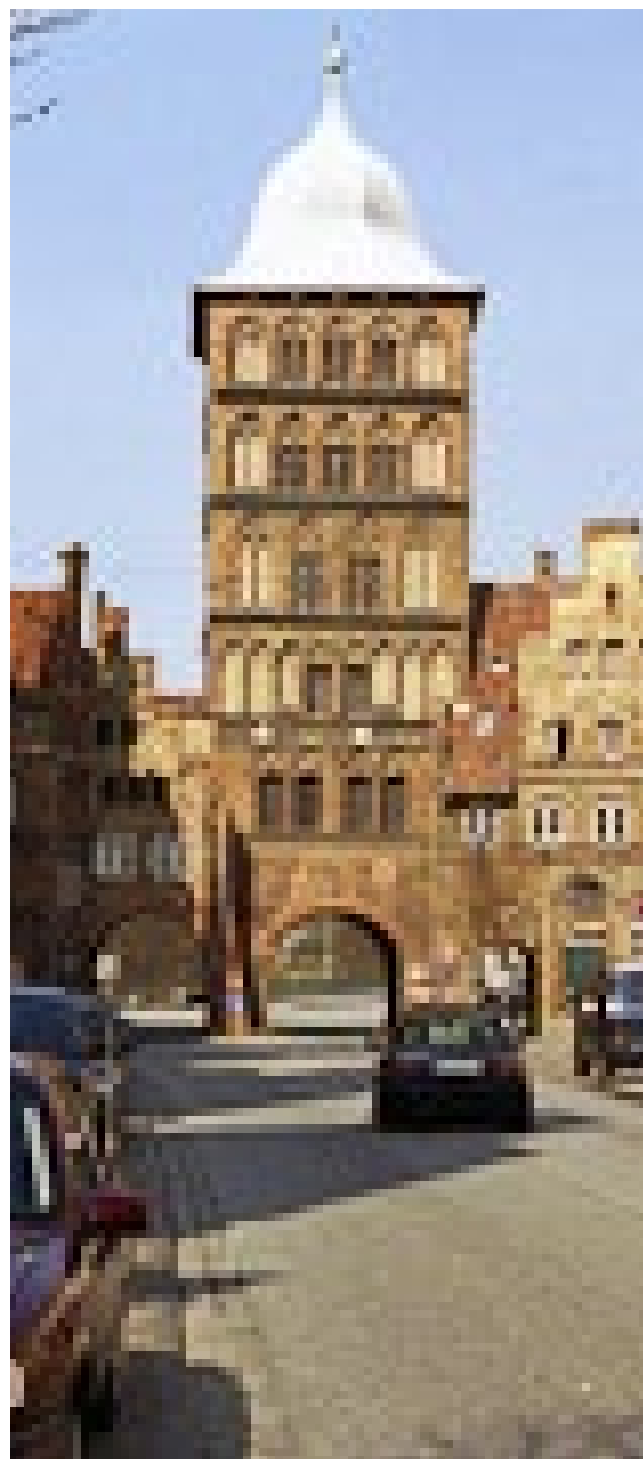
Tvärtom. När UNESCO hade utnämnt den till världsarv började man renovera korsvirkeshusen, vatten, avlopp och TV-anlutningar kom till. Att bo här är "inne" med följaktligen dyra hyror.

Morgonpromenad

Fortsätt efter frukost dag två med en morgonpromenad runt staden. Då får vi uppleva de många fina grön- och strövområdena som den omges av. Förmodligen blev det också något över från gårdagen som vi inte hann med ordentligt

Gängeviertel

Stadspfort

och som vi därför återvänder till. Vi söker upp smågatorna, belagda med sten från Bohuslän, vid sidan av Breite Strasse ner mot Hansahafen. Här hittar vi de medeltida Gänge. Smala, låga tunnlar som leder in till gränder med små hus och kåkar i rött tegel eller korsvirke.

Utmed Obertrave ligger "Gängeviertel", med ursprung från 1289, med passager mellan gul- och vitkalkade tegelbyggnader där

tvätten fladdrar från repen. Lantlig idyll i en storstad. Eller besök de idylliska stiftsgårdarna på gamla stadens östsidan. De byggdes en gång av förmögna köpmän för nödställda änkor. Den vackraste är "Füchtlingshof", ingång från Glocken-gießerstraße, som instiftades 1639 av rådsherrn Johann Füchtling som bostad för änkor efter sjömän och köpmän.

"Museum für Figurentheater", dockteater, (Kleine Petersgrube

4-6) skildrar dockteaterns kulturhistoria i en unik samling. De 800 föremålen kommer från antikvariat över hela världen eller har, genom detektivarbete, spårats upp från vindar och källare i Europa och på andra sidan Atlanten.

Infart till Lübeck

Här bodde Gustav Vasa

Morgonrodnad över Lübeck

Heiligen-Geist Hospital

Utsikt från Petrikyrkans torn

Gatsten från Bohuslän

Lübecks specialiteter- marzipan och vin

Vinstaden

Stadens tradition inom vinhandeln går tillbaka till 1200-talet då Hansakoggarna seglade till den franska västkusten för att köpa Bordeaux- och Burgundervin.

Det var dock inte förrän 1530 som vinhandeln tog fart ordentligt. Affärsmannen Thomas Bugenhagen lät lagra vinet på ekfat djupt ner i källarvalven i Lübecks gamla stad till dess det hade mognat.

Detta vin fick den folkliga benämningen "Rotspon" som kommer från lågtyskan och ursprungligen betyder "roter Span" - "rött spån" och kom sig av den intensiva rödfärgningen från träfaten som vinet lagrades i.

Ytterligare reklam fick man när Napoleons armé ockuperade staden i början av 1800-talet och officerarna noterade att de Bordeauxviner som lagrats i Lübecks vinkällare smakade

mycket bättre än hemlandets röda vin.

I dag fraktas vinet på tankbilar men kommer fortfarande i stora mängder till stadens källare och vi köper, och provsmakar, det hos -vinhandlaren "H.F.von Melle" på Beckergrube 86.

Schiffergesellschaft - restaurang för skeppare

Redan på 1500-talet samlades här sjöfolk och borgare för att göra affärer över en bäga-re och ofta bestod deras gäster av svenskar. Mitten av restaurangen domineras av långbord för "vanligt folk". De upphöjda platserna med utsikt över salen var tidigare reserverade för officerare och kaptener. Interiören har byggts upp av plankor från gamla handelsfartyg med skeppslyktor på väg-garna m m. "Schabbelhaus" (Mengstrasse.48-50) är en förnäm restaurang som ägs av Lübecks Köpman-naförening.

Det här praktfulla huset i Lübeck har sedan 1500-talet varit restaurang för framförallt sjöfolk, Men i dag fräfinns det plats för vanligt folk också.

Kartoffelkeller

är en berömd och omtyckt restaurang som ligger på en sidogata vid Heiligen-Geist-Hospital. Den har specialiserat sig på potatisrätter i en rustik gammaldags miljö.

Marzipan och mer marzipan

En legend är att marsipanen uppfanns i Lübeck år 1407 för att rädda befolkningen från en svår hungersnöd. Det är dock fel. Marsipan är egentligen en orientalisk sötsak som via Venedig kom med Hansans handelsvägar till Lübeck.

Där togs den om hand av Johann Georg Niederegger (född.1777) som varierade och förfinade Sidan 4 av 4 receptet. Till in på 1700-talet användes marsipan ("Marci panis" = Markusbrot) till största delen som medicin. Han lade därmed framgången för det företag som till i dag bär hans namn.

I ingredienser i denna exportframgång är mandel, socker och rosenolja. Det detaljerade receptet behandlas emellertid som en statshemlighet och namnet "Lübecker Marzipan" är patentskyddat..

Endast ett fåtal personer känner till det ursprungliga receptet. Under högsäsong arbetar omkring 600 personer som producerar och levererar omkring 30 ton marsipan per dag.

Färgstark julmarknad

Advent i Lübeck betyder för många besökare en speciell upplevelse.

Redan anblicken av den stora granen från finska vänorten Kotka vid Holstentor och de fasadbelysta gamla saltmagasinen vid ingången till stadens centrum får julstämningen att infinna sig. Hela den gamla stadsdelen präglas av en julmarknad som pågår dagligen från slutet av november till slutet av december.

Kring det historiska rådhuset reser över 100 utställare upp sina olika salustånd. Små träbodar med konsthantverk, julartiklar från Erzgebirge, kryddor av alla de slag och så vidare.

Allt inbjuder till besök av hela familjen. Denna julmarknad sträcker sig också längs hela Breite Strasse. Vid denna ligger förresten Niedereggers världsberömda butik och konditori.

Här finns marsipan i alla upptänkliga färger och former, ett

besök som den godisintresserade inte bör missa.

Sjukhus för fattiga

En av de vackraste av alla tyska julmarknader är säkerligen konsthantverks- och julmarknaden i det medeltida Heiligen-Geistsjukhuset.

Från 1200-talet och fram till för några tiotal år sedan fungerade byggnaden som sjukhus för gamla

Heiligen-Geist Hospital

och fattiga. Numera är det ett museum och vi kan titta in i otroligt små celler, där folk bodde.

Aktuella datum:
23/11 - 30/12.2015
från 11:00 till 21:00

25/26 december stängt